

Tarkastaja Tapani Tuomiharju, Työvoimaministeriö

PAKOLAISTEN VASTAANOTTAMINEN CHILESTÄ JA HEIDÄN SIJOITTAMISENSA SUOMEEN

Valtioneuvosto teki 24.10.1973 päätöksen ottaa vastaan Chilestä ryhmä poliittisia pakolaisia. Ryhmän suuruudeksi määrättiin 100 henkeä. Myöhemmin tätä kiintiötä lisättiin vielä kymmenellä pakolaisella, joiden ensihuollosta aiheutuvista kustannuksista Kirkon ulkomaanapu oli sitoutunut vastaamaan. Lisäksi päätettiin vielä ottaa vastaan Suomeen jo saapuneiden pakolaisten Chileen jääneet lähiomaiset (puolisot ja lapset). Kaikkiaan on näin ollen pakolaiskiintiön puitteissa saapunut Suomeen 119 pakolaista, joista aikuisia on 78 ja lapsia 41. Vaikka heitä onkin totuttu kutsumaan Chilen pakolaisiksi, eivät he kuitenkaan kaikki ole chileläisiä, vaan joukossa on myös Uruguayn, Bolivian, Guatemalan, Brasilian, Argentiinan ja Espanjan kansalaisia.

1. Pakolaisten saapuminen ja organisaation luominen pakolaisasioiden hoitamista varten

Ensimmäinen pakolaisryhmä saapui Suomeen marraskuussa 1973 viimeisten saapussa vasta tämän vuoden syyskuussa. Koska valtiolla ei ollut olemassa mitään organisaatiota, jonka tehtäviin olisi kuulunut pakolaisasioiden hoitaminen ja koska valmistelutoimenpiteisiin ei ollut käytettävissä riittävästi aikaa, hallitus kääntyi Suomen Punaisen Ristin puoleen pyytäen sitä järjestämään pakolaisten vastaanoton ja ensihuollon. Suomen Punainen Risti huolehtikin pakolaisten ensihuollosta kolmen kuukauden ajan eli 28.2.1974 saakka.

Maaliskuun alusta lukien kokonaisvastuu pakolaisasioiden hoitamisesta siirtyi valtioneuvoston päätöksen mukaisesti työvoimaministeriölle. Eri hallinnonalojen viranomaisten toimenpiteitä koordinoivaksi eli meksi ministeriö asetti erityisen toimikunnan, jonka tehtävänä suunnittelu- ja selvittelytyön lisäksi on myös huolehtia suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamisesta sekä valvoa, että eri viranomaiset toimivat joustavasti ja tehokkaasti hoitaessaan pakolaisia koskevia asioita. Toimikunta, joka otti nimekseen Chilen pakolaistoimikunta II, laati suunnitelmat pakolaisten huolloksi ylimenovaiheen aikana, eriasteisen koulutuksen sekä

sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi. Näiden toimenpiteiden toteuttamista varten eduskunta hyväksyi kuluvan vuoden ensimmäiseen lisämenoarvioon 1.200.000 markan suuruisen määrärahan. Työvoimaministeriölle on siis kuulunut kokonaisvastuu pakolaisasioista sekä heidän työhönsijoituksensa, opetus- ja kouluviranomaiset ovat huolehtineet opetuksen ja koulutuksen järjestämisestä ja sosiaali- sekä lääkintöviranomaiset pakolaisten sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Pakolaisten sijoituspaikkana oli helmikuun loppuun saakka Käyrän entinen koulukoti Auran kunnassa. Ne pakolaiset, jotka tähän mennessä eivät vielä olleet muuttaneet pakolaiskeskuksesta pois, sijoitettiin sen jälkeen Turun kristillisen kansanopiston entisiin tiloihin. Viimeiset pakolaiset siirtyivät sieltä toukokuun lopussa työ- ja opiskelupaikkakunnilleen.

2. Opetuksen ja koulutuksen järjestäminen

Pakolaisten saavuttua Käyrän pakolaiskeskukseen käynnistettiin suomenkielen opetus välittömästi sekä tutustutettiin pakolaisia esitelmien ja kiertokäyntien avulla suomalaiseen yhteiskuntaan. Kielenopetusta on jatkettu edelleenkin pakolaisten asuinpaikkakunnilla (Helsingissä, Turussa ja Tampereella) sekä päivä- että iltakurssien muodossa.

Kouluikäisille lapsille ei ole järjestetty omaa koulua, vaan heidät on sijoitettu normaaleihin suomalaisiin kouluihin ja luokkiin. Tämä on ollut lasten vanhempien toivomus. Lapset saavat koulussa tukiopetusta äidinkielellään sekä opetusta myös äidinkieleessään, jonka opettajiksi on palkattu pakolaisten joukosta opettajakoulutuksen saaneita henkilöitä.

Koska pakolaisten keskuudessa oli useita opiskelijoita, jotka olivat halukkaita jatkamaan Suomessa, päätettiin yli kahdellekymmenelle pakolaiselle myöntää opiskelustipendi, jonka turvin heillä on mahdollisuus saattaa loppuun kesken-eräiset opintonsa.

Muutama pakolainen on myös saanut koulutusta työllisyysammattikursseilla, jolloin he ovat myös saaneet taloudellista tukea voimassa olevien säännösten mukaisesti.

3. Työhönsijoitus

Työvoimaviranomaisten pyrkimyksenä on ollut kunkin pakolaisen sijoittaminen mahdollisimman hyvin hänen koulutustaan vastaavaan työhön. Pakolaisten ammatillisesta jakautumasta todettakoon, että heistä kolmisenkymmentä on korkeakoulututkinnon suorittaneita (opettajia, insinöörejä, metsänhoitajia, ekonomia, yhteiskuntatieteilijöitä, lääkäreitä). Heidän työhönsijoittumisensa helpottamiseksi heille myönnettiin työhönsopeutumisharjoittelua varten työvoimaministeriön harjoittelijanvaihtotoimiston ns. asiantuntijastipendejä, joiden kesto-aika on korkeintaan kuusi kuukautta. Stipendien päättymisen jälkeen työnantajat ovat yleensä jatkaneet työsuhdetta järjestäen palkkauksen normaaliin tapaan.

Erityismäärärahan turvin on vaikeasti työhön sijoituvia pakolaisia voitu sijoittaa virastotyöluontoisiin tehtäviin valtion virastoihin ja laitoksiin.

Työhön sijoittamisen yhteydessä on pakolaisille työvoimaministeriön tekemän päätöksen mukaisesti voitu maksaa liikkuvuusavustuksia (matkakorvauksia, muuttokustannusten korvauksia sekä alkuavustuksia).

Ministeriön kehoituksesta työvoimatoimistot ovat myös niillä paikkakunnilla, joille pakolaisia on sijoitettu, asettaneet erityisiä yhteyshenkilöitä, joiden tehtävänä on ollut avustaa pakolaisia heidän asioidensa hoitamisessa.

4. Sosiaali- ja terveydenhuolto

Periaatteena pakolaisten sosiaalihuollon järjestämisessä on ollut, että heille on käytettävissä olevasta erityismäärärahasta turvattu sosiaaliset etuudet niissä tapauksissa, jolloin he ulkomaan kansalaisina eivät voimassa olevien lakien mukaan ole olleet oikeutettuja samoihin etuuksiin kuin Suomen kansalaiset. Lisäksi pakolaisille on maksettu eräitä erityisavustuksia kuten esim. siirtymävaiheavustus heidän muuttaessaan asuinpaikkakunnilleen sekä ensimmäisen kuukauden vuokra.

Välittömästi pakolaisten maahan saapumisen jälkeen heille suoritettiin perusteellinen lääkärintarkastus. Ensihuoltovaiheen aikana on pakolaisille myös korvattu kiireellisestä ja välttämättömästä terveydenhoidosta aiheutuneet kustannukset, koska heillä itsellään ei olisi ollut tähän taloudellisia mahdollisuuksia.

+ + +

Edellä on selostettu niitä toimenpiteitä, joita viranomaiset ovat suorittaneet pakolaisten sijoittamiseksi suomalaiseen yhteiskuntaan. Näitä toimenpiteitä suunnitelllessaan ja suorittaessaan viranomaiset ovat olleet kokonaan uusien tehtävien ja ongelmien edessä, joiden hoitamisesta ei ole ollut sen paremmin kokemuksia kuin määräyksiä ja ohjeitakaan. Onhan nimittäin kysymyksessä ensimmäinen pakolaisryhmä sotien jälkeen eikä aikaisemminkaan pakolaisia ole vastaanotettu näin kaukaa ja erilaisista oloista.

Tutkimuksia siitä, kuinka pakolaiset ovat sopeutuneet ja kuinka he itse kokevat tilanteensa, ei vielä ole käytettävissä. Ottaen huomioon, että pakolaiset ovat lähtöisin kokonaan erilaisesta kulttuuripiiristä, on tietenkin selvä, että sopeutuminen Suomen oloihin ja elämänmenoon tulee viemään pitkähkön ajan.